

philosophia periphericum

VTT Markku Koivusalo

Peripheries in parallax: Brave New Peripheries - Conference + Art Event

Organized by Loukola, Ikonen, Euro

Department of Film, Television and Scenography, Department of Art

Aalto University

Otankaari 7. Kurosawa

Maanantai 5.10, klo 13-15

Markku Koivusalo

Valtio-opin dosentti. Helsingin yliopisto
<https://markkukoivusalo.org/>

Vapaa tutkija, Hietsun akatemia

“Liikkuvat periferiat – paikan tuntu”

*"Tutkimus tekee näkyväksi erilaisia **tilallisia ja käsitteellisiä periferioita ja niihin liittyviä ilmiöitä**, ja syventää teoreettisen tarkastelun ja taiteellisen tiedonmuodostuksen kautta erilaisiin periferioihin liittyvää ymmärrystä. Ilmiö laajenee maantieteellisistä ympäristöistä vaikeasti sanallistettaville alueille: aistisuuteen, mielikuviin ja ihmisten välisiin fyysisiin ja psyykkisiin tiloihin ja näissä vallitseviin hierarkioihin."*

Uudet uljaat periferiat

peripheries in parallax: BRAVE NEW
PERIPHERIES

PERIPHERI

Periferia

Latinan peripheria

Κρείκας περιφέρεια

περιφερός - liikkuu ympäri, ympyrää

Geometrinen käsite

Ympyräliike - tarkemmin ympyrän kehä
Geometrinen aika

Termin ilmaantuminen

Eukleideen alkeet (Στοιχεῖα, lat. Elementa)

Eukleides Aleksandrialainen (n. 300 eaa.)

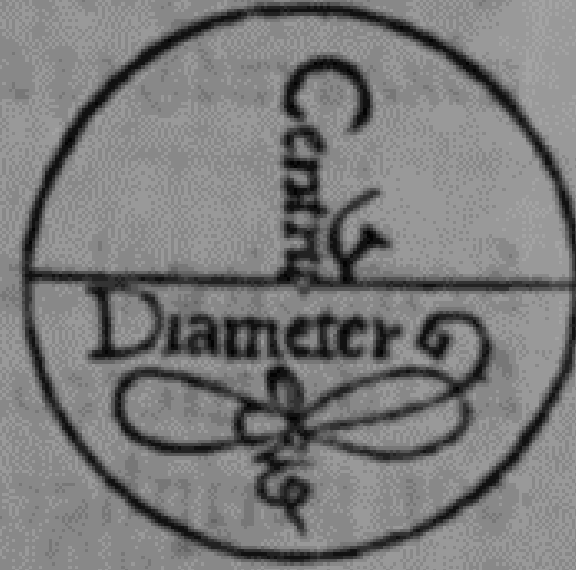
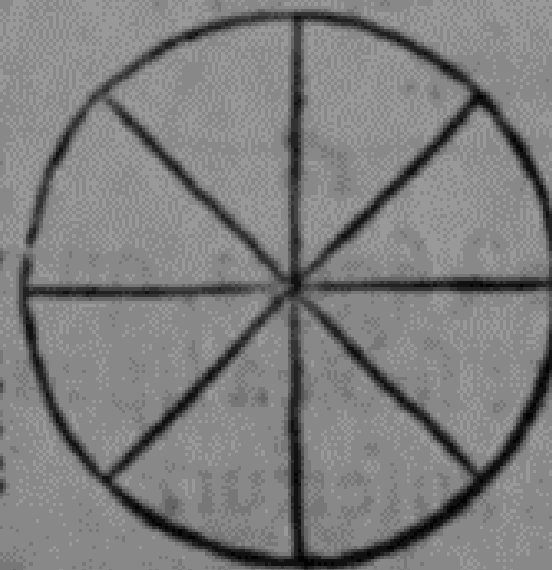
ιε' Κύκλος ἐστὶ σχῆμα ἐπίπεδον ὑπὸ μιᾶς γραμμῆς περιεχόμενον [ἢ καλεῖται **περιφέρεια**], πρὸς ἣν ἀφ' ἑνὸς σημείου τῶν ἐντὸς τοῦ σχήματος κειμένων πᾶσαι αἱ προσπίπτουσαι εὐθεῖαι [πρὸς τὴν τοῦ κύκλου **περιφέρειαν**] ἴσαι ἀλλήλαις εἰσίν.

σεδιον, ἡ ποὺ μιᾶς γεγραμ-
λεῖται πολυφύερα, πρὸς
ἣν εἰς τὴν χήματὸς κειμέ-
ωπίπτουσαι εὐθεῖαι, ἴσαι ἀλλή-

Ympyrän (ulko)kehä - tai piiri

"Ympyrä on kuvio, **jonka rajaa periferiaksi (kehäksi) kutsuttu sitä kiertävä viiva**, niin että kaikki yhdestä pisteestä periferiaan osuvat suorat viivat ovat yhtä pitkät."

Eukleideen alkeet

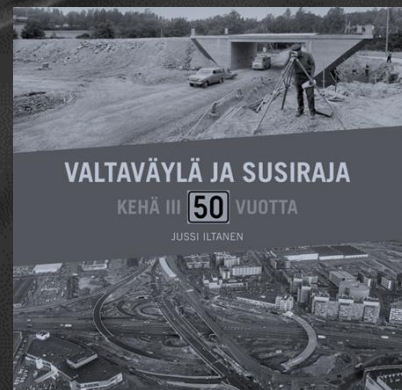
A ii j

Geografinen termi

γεωγραφία, *geografia* – maan kuvaus/piirros

Keskusmaa ja takamaa

Kehä III – Helsingin ohitustie

Provinssi Provincia

Hallinnollinen termi - hallinnon osa - pars magistratus
Latinan pro (jonkin puolesta) ja vincere (voittaa, valloittaa)

Romaan valtakunnan Italian ulkopuoliset alueet

Maaherran käskyvallan alla (imperium)

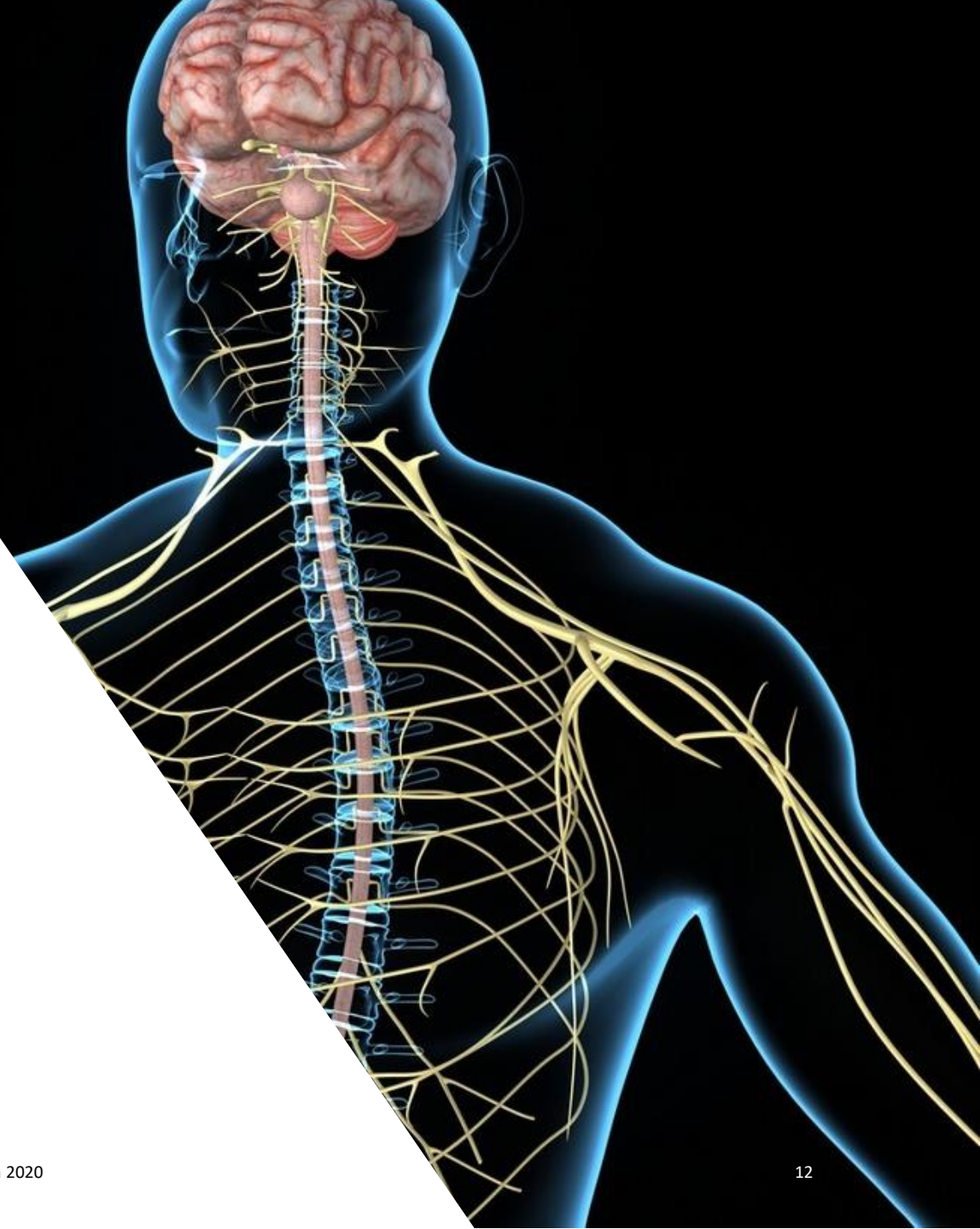

Periferia - laita, äärialue

Susiraja

Fysiologinen periferia

Ruumiin ulko-osat tai sekundaariset osa
Ääreishermosto

Eksistentiaallinen periferia

Radikaali ajattelu

Äärimmäisen ajattelu

Ajattelu ulkokehällä

Valta käsite

Keskusvalta - periferia

Kristus saapuu periferiasta

”Ja tapahtui niinä päivinä, että keisari Augustukselta kävi käsky, että kaikki maailma oli verolle pantava. Tämä verollepano oli ensimmäinen ja tapahtui Kyreniuksen ollessa Syyrian maaherrana. Ja kaikki menivät verolle pantaviksi, kukin omaan kaupunkiinsa. Niin Joosefkin lähti Galileasta, Nasaretin kaupungista, ylös Juudeaan, Daavidin kaupunkiin, jonka nimi on Beetlehem, hän kun oli Daavidin huonetta ja sukua, verolle pantavaksi Marian, kihlattunsa, kanssa, joka oli raskaana.”

Talousteoreettinen käsite

Historiallinen kapitalismi $\neq$ abstrakti kapitalismi

David Ricardo: Suhteellinen etu

Portugali - Englanti - viini ja tekstiili

Werner Somart: Moderni kapitalismi

Keskusta - periferia

A black and white portrait of Raúl Prebisch, an elderly man with short, light-colored hair, looking slightly to the right. He is wearing a dark suit jacket over a light-colored shirt. The background is dark and out of focus. A diagonal white line cuts across the image from the bottom left towards the top right.

Raúl Prebisch (1901-1986)

Keskusta - periferia malli

Maailmantalous jakaantuu keskustaan ja periferiaan

Periferia alkutuotanto ja ensisijaiset hyödykkeet

Keskusta jalostettu tuotanto - teolliset tuotteet

Prebisch-Singer hypoteesi

Ensisijaisten tuotteiden hinta laskee suhteessa
teollisiin tuotteisiin

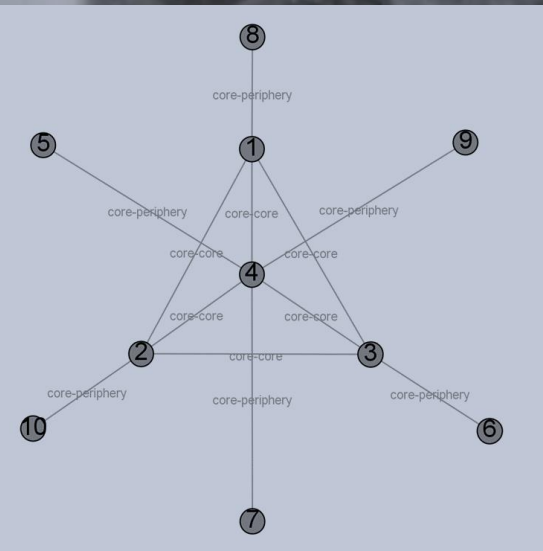
Riippuvuusteoriat

Immanuel Wallerstein

Moderni maailmanjärjestys

Keskusta – periferia malli

“Keskustaa tai ydintä määrittää alueet joilla on vahva valtiokoneisto, korkeat teknologiset taidot ja kehittyneet taloudelliset instituutiot, jotka mahdollistavat riistää lisäarvoa periferiasta.”

Skitsoperiferia

"Keskirengas ei ole olemassa erillisenä periferiasta, joka muodostaa taas uuden keskuksen ja reagoi takaisin ensimmäisen keskukseen, joka luovuttaa taas epäkeskeisiä virtoja."

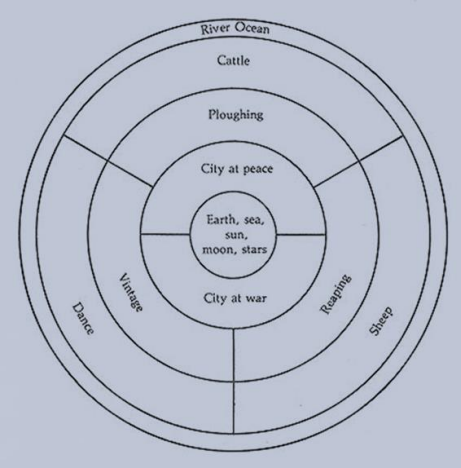

Epäkeskinen maailma

Periferioiden kommunikointi ilman keskusta

Periferiat keskustoina

Toisiinsa lomittuvat ulkokehät

Geometrinen kosmos

Akilleksen kilpi - maailmanjärjestys

Ulkokehällä meri - järjestyneen maailman raja

Topologinen käsite

Suhteellinen määrittely

Keskustalla on oma periferia - periferialla oma keskustansa
Kaupungilla on laitakaupunki - laitakaupungilla oma keskusta

Julie Taymor: Tempest (2010)
Felicity Jones as Miranda

Uusi uljas maailma

Ah, Ihme

Kuinka monta ihanaa olentoa täällä näänkään

Kuink' ihmiskunta on kaunis!

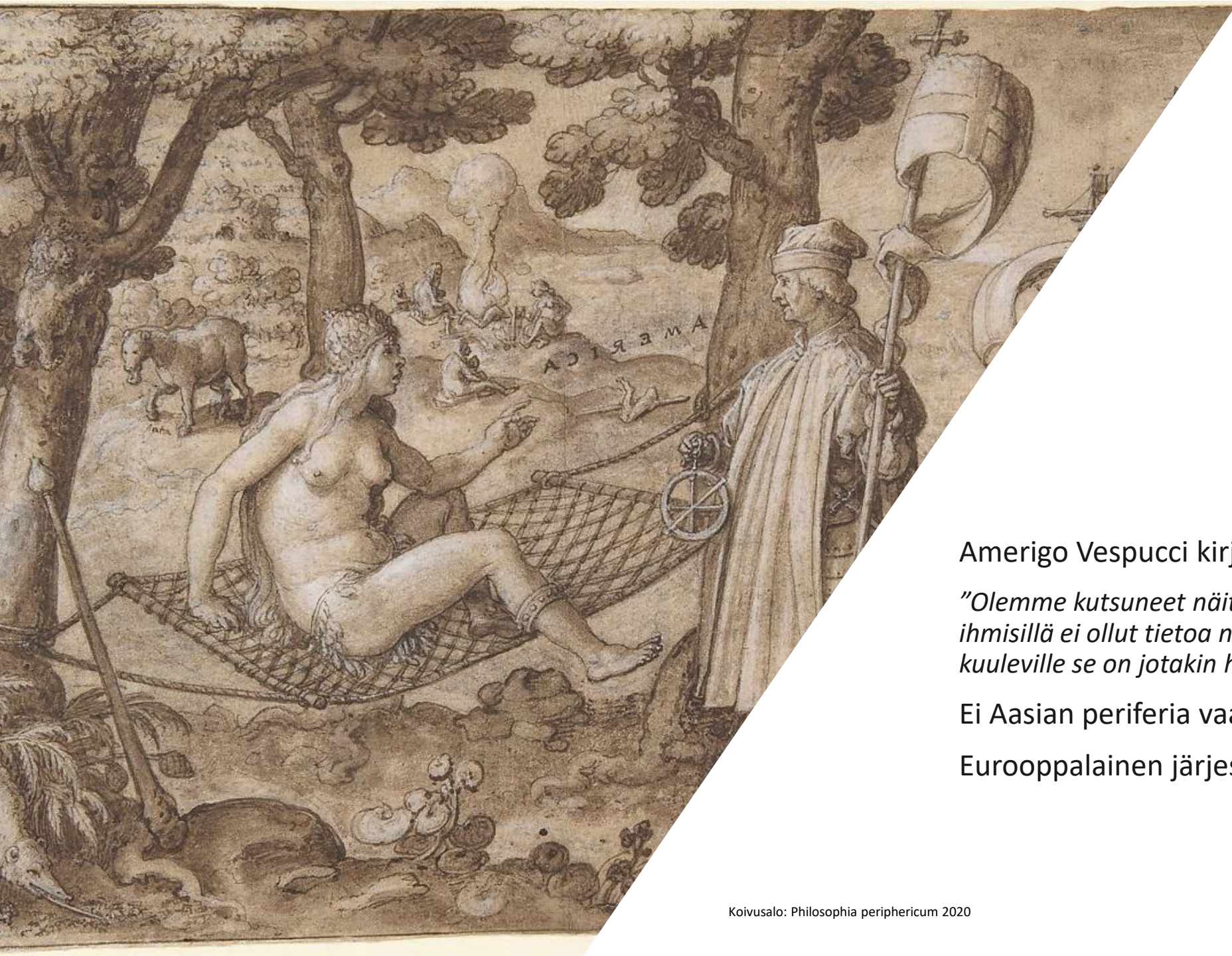
Ah, uljas uusi maailma,

Joss' ompi tuollaista kansaa.

Shakespeare: Myrsky V, 1.

Saarella kasvaneen Mirandan huudahdus nähdessään
komeat hovimiehet

Prospero: Kysymys näkökulmasta

Jan van der Straet:
Allegoria Americasta 1587-89

Uusi maailma

Mundus Novus

Amerigo Vespucci kirje Lorenzo Medicille 1501

"Olemme kutsuneet näitä uudeksi maailmaksi. Antiikin ihmisillä ei ollut tietoa näistä maista ja kaikille tästä kuuleville se on jotakin hyvin uutta."

Ei Aasian periferia vaan kokonaan uusi maailma

Eurooppalainen järjestys - Avoin uusi tila

Thomas More Utopia (1509)

Uuden järjestyksen utopia

Amerigo Vespuccin kanssa matkustaneen
Raphael Hythlodæuksen (hölynpölyn)
kertomus täydellisten tasavaltojen saaresta

Ei (οὐ) ja hyvä (εὖ) paikka (τόπος)

Dystopia

Termi 1700-luvulla

John Stuart Mill - Dystoopinen politiikka

Dystooppiset ”utopiat”

Uteknologiasta Dysteknologiaan

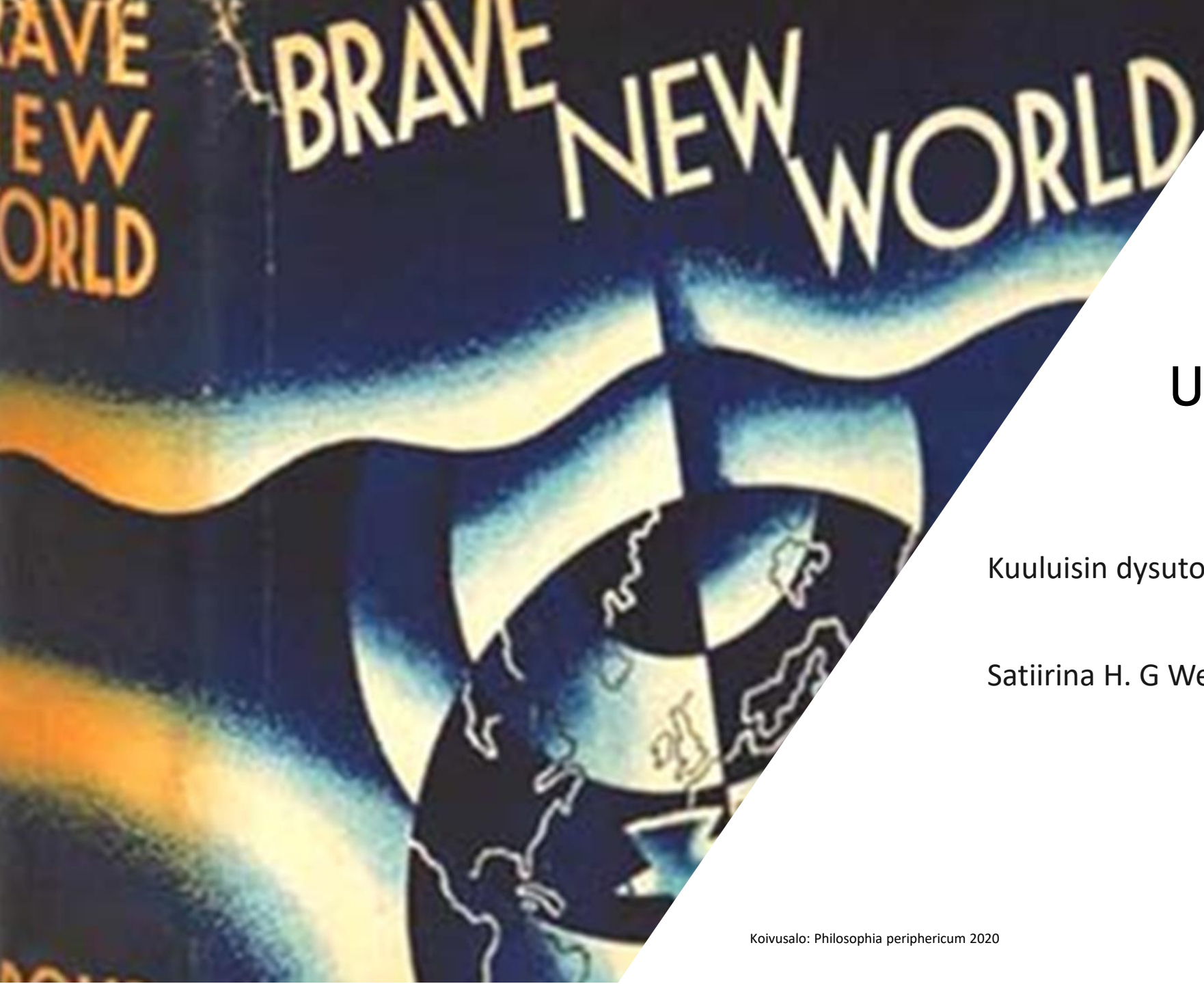
Teknologia utopian välineenä

Edward Bellamy: Looking Backward (1888)

Teknologia dystopiana

H. G. Wells: The Sleeper Awakes (1899)

Aldous Huxley: Brave New World
Chatto & Windus 1932
Cover: Leslie Holland

Uusi maailma 1932

Kuuluisin dysutopia

Satiirina H. G Wells Men Like Gods (1923)

Ahdistus utopioista

”Utopian toteuttaminen näyttää nykyisin paljon helpommalta kuin ennen uskottiinkaan. Ja nyt me olemme huomattavasti ahdistavamman kysymyksen edessä: kuinka voimme estää niiden lopullisen toteuttamisen.”

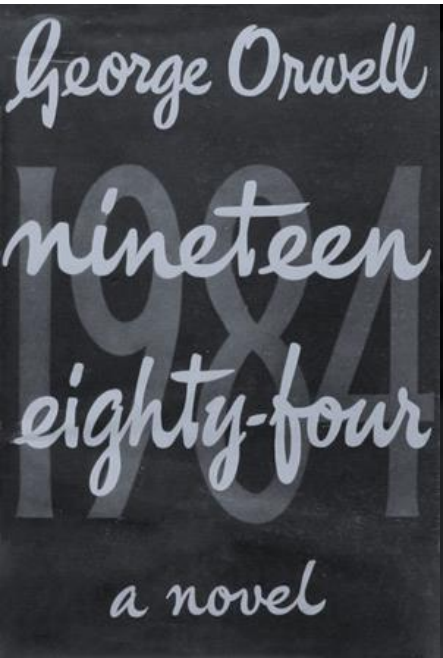
Nikolai Berdjajev

Me (Мы) 1920

Jevgeni Zamjatinin

Me (1919–1921)

Michael Radford: Nineteen Eighty-Four

1984

Georg Orwell: Nineteen Eighty-Four (1949)

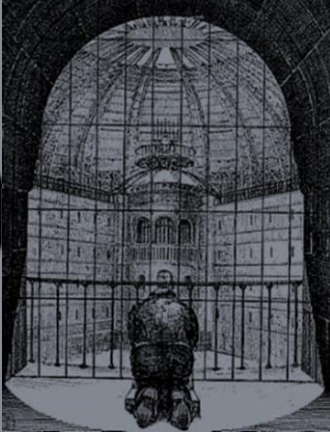
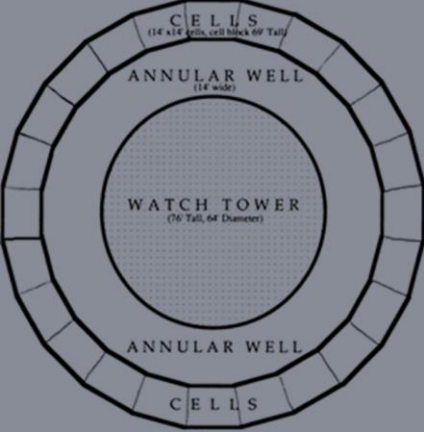

Ero

"Nykyään näyttää siltä, että kertoimet suosivat enemmän jotakin Uuden uljaan maailman tapaista kuin 1984:ää."

*"Vuonna 1984 kuvattu yhteiskunta on yhteiskunta, jota hallitsee lähes yksinomaan **rangaistus ja rangaistuksen pelko**. Oman tarinani kuvitteellisessa maailmassa rangaistus on sekä harvinaista että lievää. Hallinnon lähes täydellinen kontrolli saavutetaan **halutun käytöksen järjestelmällisellä vahvistamisella** ja useilla **ei-väkivaltaisilla manipulaation muodoilla**, sekä **fysikaalisilla että psykologisilla ja geneettisellä standardoinnilla**."*

Brave New World 1958

Pan-opticon

Foucault: Tarkkailun diagrammi

Foucault: Voisi myös kuvitella nautinnon diagrammina

Nautinto

Nautinto hallinnan keinona

2632 A.F.

Vapaus, veljeys, tasa-arvo

Yhteisö, identiteetti ja Vakaus

Kulutusvelvollisuus

Thank Ford!

Ford messiaana

"Ford oli 1900-luvun merkittävin aito marxisti." Alexandre Kojève: Kolonialismi eurooppalaisesta näkökulmasta 1957

Kapitalismi myös työläisille antavan massakulutuskapitalismiin

"fordilaiset" kapitalistit voittivat "marxilaisen" ristiriidan

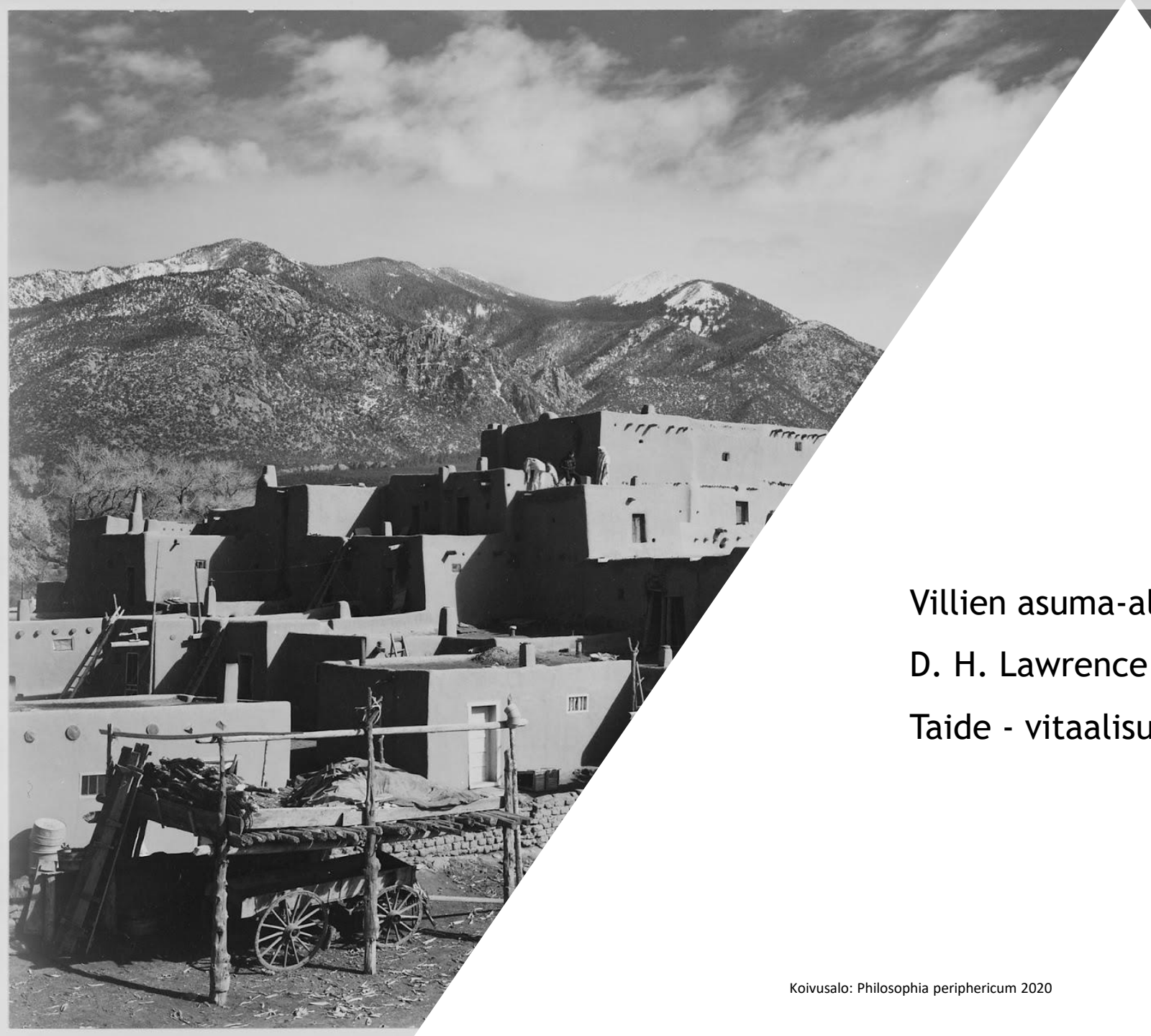
Kolonialismi lahjoittava kolonialismina

Periferioiden tuottaminen keskustaksi

Uusi Lontoo

Kauniit mutta eivät rohkeat tornitaloissa

Uusi Meksiko

Villien asuma-alue

D. H. Lawrence uudessa Meksikossa

Taide - vitaalisuus

Villit

Trumplandia

David Wiener: Brave New World TV series

Soma

"Kaikki kristinuskon ja alkoholin edut. Ei ainoatakaan niiden varjopuolia."

*"Hug me till you drug me, honey;
Kiss me till I'm in a coma;
Hug me, honey, snuggly bunny;
Love's as good as soma."*

Havainnon ovet 1954

Huxley ja huumaus

The Doors of Perception

Meskaliinikokeilut

Saari (1962)

"Eräänlainen käännteinen uljas uusi maailma... Pikemmin paikallinen kuin utooppinen fantasia. Fantasia, joka käsittelee todellista paikkaa ja aikaa ennemmin kuin fantasia ei paikasta ja ajasta."

"Yhteiskunta on hyvä siinä määrin, että se antaa jäsenilleen mahdollisuuden mietiskelyyn ja että ainakin mietiskelevän vähemmistön olemassaolo on välttämätön yhteiskunnan hyvinvoinnille "

Perenniaalinen filosofia 1945

Antologia mystistä kirjoituksista:

talolaisuus, hinduismi, buddhalaisuus, kristinusko, islam

Metafysiikka, joka tunnistaa jumalallisen todellisuuden sisältyvän maailman asioihin, eläviin ja mieliin.

Psykologia, joka löytää sielusta, jotakin samanlaista tai jopa identtistä jumalallisen todellisuuden kanssa.

Etiikka, joka asettaa ihmisen lopulliseksi päämääräksi tiedon kaiken olemisen immanenttista ja transsendentista perustasta

Tämä on **unohtumaton ja universaali asia**.

philosophia perennis

Perenniaallinen filosofia (ikuinen, pysyvä filosofia)

Agostico Steuco: 10 kirjaa perenniaalisesta filosofiasta
1540

“Yksi kaikkien asioiden peruste, josta on ollut aina yksi ja sama tieto kaikilla kansoilla.”

Prisca theologia

Marsilio Ficino (1433 -1499)

Renessanssin uusplatonistinen teologia

Jumala

Deus est sphaera infinita cuius centrum est ubique,
circumferentia nusquam

Jumala on ääretön/rajaton pallo, jonka keskus on
kaikkialla ja kehä ei missään

Rajaton älyverkko?

Keskus kaikkialla ja kehä ei missään

Perenniaallinen filosofia = perifeerinen filosofia

“Pyhimys ei voi pelastaa kurinalaistettua järjettömyyttämme keskustasta tai järjestelmän sisältä. Tämä voin tehdä vain ulkoapäin, periferiasta.”